

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

TURKSOSBİDER
Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül

slm_akl57@hotmail.com

0009-0008-6930-8202

Arnavutköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Recep Tüysüzer

recep342685@gmail.com

0009-0003-3048-3672

Arnavutköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Hasan Ceylan

hasanceylan44@hotmail.com

0009-0006-4091-4191

Arnavutköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Semih Bütün

semihbutun71@gmail.com

0009-0007-0991-270X

Arnavutköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

İlhan Aydın

a_ilhanaydin@hotmail.com

0009-0005-3877-3249

Arnavutköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Umut Kütevü

umut.kutevu@gmail.com

0009-0002-2528-0523

Arnavutköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

<https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1622858>

Özet

Bu araştırmada, ergen-ebeveyn kariyer uyumunun, kariyer farkındalığı üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yordayıcı korelasyonel model kullanılmıştır. Araştırma verileri İstanbul ilinin Başakşehir, Küçükçekmece ve Bağcılar ilçesinde

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

eğitim gören lise öğrencilerinden oluşan 170 kız (%64.2) ve 95 erkek (%35.8) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olan 'Kişisel Bilgi Formu', 'Ergen-Ebeveyn Kariyer Ölçeği' ve 'Kariyer Farkındalık Ölçeği' kullanılmıştır. Araştırmada kariyer farkındalığı ile ergen ebeveyn kariyer uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson korelasyon analiz yapılmış ve pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Ergen ebeveyn kariyer uyumu alt boyutlarından tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu kariyer farkındalığındaki varyansın yaklaşık %26'sini açıkladığı saptanmıştır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece benzerlik uyumu alt boyutunun kariyer farkındalığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra tamamlayıcı uyumun ise kariyer farkındalığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular alan yazında yer alan diğer çalışmalarla tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergenler, kariyer uyumu, baskı, ebeveyn, kariyer farkındalık

Adolescent-Parent Career Fit as a Predictor of Career Awareness

Abstract

This study used a predictive correlational model to examine the predictive effect of adolescent-parent career adjustment on career awareness. The research data consisted of 170 female (64.2%) and 95 male (35.8%) high school students studying in the Başakşehir, Küçükçekmece, and Bağcılar districts of Istanbul. The study used the 'Personal Information Form', 'Adolescent-Parent Career Scale', and 'Career Awareness Scale' as data collection tools. In the study, Pearson correlation analysis was performed to determine the relationship between career awareness and adolescent-parent career adaptation, and it was found that there was a moderate positive relationship. Complementary fit and similarity fit, sub-dimensions of adolescent parental career fit, explain approximately 26% of the variance in career awareness. When the t-test results regarding the significance of the regression coefficients were analyzed, it was seen that only the similarity fit sub-dimension was a significant predictor of career awareness. In addition, complementary fit was not a significant predictor of career awareness. The findings obtained from the study were discussed with other studies in the literature and suggestions were made.

Key Words: Adolescents, career adaptation, pressure, parents, career awareness

GİRİŞ

Kariyer, bireyin yaşam boyu edindiği iş deneyimleri, mesleki gelişim süreçleri ve yaşam rolleriyle şekillenen dinamik bir süreç olarak tanımlanır (Inkson, 2007; Kuzgun, 2014). Kariyer sadece bireyin yaptığı işlerin toplamı değil, aynı

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

zamanda bu işlerle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini anlamasını, sahip olduğu yetenekleri kullanarak mesleğinde ilerlemesini içerir (Aytaç, 1997). Bu süreç, bireyin meslek seçiminden mesleki rollerini yerine getirmesine kadar uzanan sürekli bir gelişim döngüsüdür ve bireyin kariyer farkındalığı bu döngünün en kritik yapı taşıdır (Cohen ve Patterson, 2012; Yaşar ve Sunay, 2020). Kariyer farkındalığı, bireylerin mesleki karar verme süreçlerinde bilinçli ve yönlendirilmiş tercihler yapmalarını sağlayan kritik bir unsurdur. Ancak, bu farkındalığın oluşumu, yalnızca bireysel bilgi ve becerilerle sınırlı kalmaz, aynı zamanda sosyal bağlam ve özellikle ebeveyn-ergen etkileşimleriyle de şekillenir (Guan vd., 2016). Araştırmalar, ergenlerin ebeveynleriyle geliştirdiği kariyer uyumunun, onların öz yeterlik, kariyer karar verme becerileri ve psikolojik iyi oluş üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir (Dietrich ve Salmela-Aro, 2013; Kenny ve Medvide, 2013). Özellikle, tamamlayıcı uyumun güçlü bir psikolojik destek mekanizması sunarak ergenlerin kariyer hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırdığı belirtilmiştir (Lee vd., 2022). Ancak, ebeveyn-ergen kariyer uyumu yetersiz olduğunda, ergenlerin kariyer gelişim süreçlerinde stres ve kararsızlık yaşadığı, bu durumun ise uzun vadede mesleki başarılarını olumsuz etkileyebileceği vurgulanmaktadır (Fantinelli vd., 2023).

Kariyer farkındalığı, bireyin meslekler, iş ortamları, gereken beceriler ve kariyer fırsatlarıyla ilgili bilgi sahibi olmasını ve bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanarak kariyer planlaması yapmasını sağlar (Brown ve Lent, 2013; Nasir ve Lin, 2013). Bu farkındalığın erken yaşlarda kazandırılması, bireylerin meslekleri doğru tanımasını, ilgi ve yeteneklerine uygun tercihler yapmasını ve gelecekteki iş yaşamında başarılı olmalarını destekler (Bozgeyikli vd., 2009; Colston vd., 2017). Kariyer farkındalığı düşük olan bireyler, meslek seçiminde kararsızlık yaşarken, yüksek farkındalık, mesleki başarıyı ve psikolojik iyi oluşu artırır (Ertekin, 2020; Öztürk ve Şirin, 2020; Salonen vd., 2018). Lise öğrencilerinde ise kariyer farkındalığı genellikle eğitimlerinin son yıllarında gelişir ve bu durum, kariyer fırsatlarının geç fark edilmesine yol açabilir (Atfield ve Puecell, 2010). Eğitim süresince bireylerin mesleklerle ilgili bilgi toplaması, öz düzenleme becerileri geliştirmesi ve bilinçli tercihler yapması önemlidir (Altan vd., 2019; Çepni ve Ormancı, 2017). Sonuç olarak, kariyer farkındalığı, bireyin mesleki tercihlerinde rehberlik eden bir süreç olarak hem bireysel başarıyı hem de toplumsal katkıyı artıran bir etki yaratır (Bozyiğit vd., 2022). Genel olarak kariyer farkındalığı, bireyin mesleki bilgi, beceri ve planlama yetkinliklerini geliştirerek hem bireysel başarıyı hem de toplumsal katkıyı artıran, yaşam boyu süren dinamik bir süreçtir (Söner, 2025).

Ebeveynlerin kariyer gelişimi üzerindeki etkisi ise, ergenlerin kariyer planlama ve karar verme süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Kariyer gelişimi çalışmalarında, ergenlerin ebeveynleriyle uyumluluk algılarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (Bronfenbrenner, 1986; Sawitri vd., 2013). Bu uyum, birey ve çevre arasındaki etkileşimden oluşan ilişkiler bütünü olarak tanımlanır ve ergenlerin ebeveynleriyle ortak değerlere, ilgi alanlarına ve hedeflere sahip olması, onların kariyer keşfi, planlaması ve hedef belirleme süreçlerini destekler (Hou vd., 2012; Sawitri vd., 2013). Ergen-ebeveyn kariyer uyumu, ergenlerin öz saygısını artırırken, kariyer karar verme öz yeterliği, sonuç beklentileri ve istihdam

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevi

edilebilirlik gelişimi üzerinde olumlu etkiler yaratır (Sulistiobudi ve Kadiyono, 2023; Yıldırım vd., 2021). Ayrıca, bu uyum, ergenlerin stresle başa çıkma becerilerini geliştirerek, özgüvenlerini ve mezuniyet sonrası kariyer tercihlerini bilinçli bir şekilde yapmalarını sağlar (Rossier vd., 2012; Suryadi vd., 2020). Araştırmalar, ergen-ebeveyn kariyer uyumunun, ergenlerin kariyer keşif davranışlarını güçlendirdiğini ve akademik bağlılıklarını artırdığını göstermektedir (Sawitri ve Dewi, 2015; Söner ve Gültekin, 2024). Dahası, ebeveynlerin beklentileri doğrultusunda kariyer seçimi yapan ergenler, daha uygun ve başarılı tercihler yapma olasılığına sahiptir (Sawitri vd., 2014). Sonuç olarak, ergen-ebeveyn kariyer uyumu, ergenlerin kariyer hedeflerini gerçekleştirmelerini destekleyen bir psikolojik avantaj sunmakta, stresle başa çıkma, öz düzenleme ve sosyal destek becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Fantinelli vd., 2023; Lee vd., 2022). Bu nedenle, ergenlerin kariyer gelişiminde ebeveynlerle uyumun teşvik edilmesi, kariyer danışmanlığı ve rehberliği programlarında temel bir odak noktası olduğu söylenebilir.

Kariyer farkındalığı, bireylerin mesleki seçimlerinde bilinçli kararlar almasını ve kariyer hedeflerine ulaşmasını sağlayan temel bir süreçtir. Ancak ergenlerin kariyer gelişim süreçleri, yalnızca bireysel farkındalıkla değil, ebeveynleriyle olan kariyer uyumlarıyla da şekillenmektedir (Schultheiss, 2006). Ebeveynlerin, ergenlerin kariyer seçimlerine yönelik beklentileri ve yönlendirmeleri, ergenlerin kariyer farkındalığını ve meslek seçimlerini doğrudan etkileyebilir (Whiston ve Keller, 2004). Araştırmalar, ebeveynlerin kariyer desteğinin, ergenlerin kariyer karar verme öz yeterliği ve mesleki bağlılıkları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir (Dietrich ve Salmela-Aro, 2013). Bununla birlikte, ebeveynlerin kontrol edici veya baskıcı tutumlarının, ergenlerin duygusal özerkliklerini zayıflatarak karar verme süreçlerini olumsuz etkileyebileceği de vurgulanmıştır (Guan vd., 2016). Ebeveyn-ergen kariyer uyumunun düşük olduğu durumlarda, ergenlerin kariyer gelişiminde daha fazla stres ve kararsızlık yaşadığı, bu durumun da mesleki başarı ve psikolojik iyi oluşlarını olumsuz etkilediği ifade edilmiştir (Kenny ve Medvide, 2013). Bu bağlamda, ebeveynlerle uyumlu bir kariyer ilişkisi geliştirilmesi, ergenlerin kariyer farkındalığını artırarak kariyer gelişimlerini destekleyen önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın soruları şu şekilde belirlenmiştir;

1. Ergenlerin kariyer farkındalığı ile ergen ebeveyn kariyer uyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ergen-ebeveyn kariyer uyumu alt boyutlarından tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu kariyer farkındalığını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma, ergen-ebeveyn kariyer uyumunun, kariyer farkındalığı üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yordayıcı korelasyonel model kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yordayıcı korelasyonel model, bir veya birden fazla bağımsız değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki etkisini anlamak ve açıklamak için kullanılan bir yöntemdir (Creswell, 2017; Karasar, 2005). Bu model, değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemenin yanı sıra bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni ne ölçüde yordadığını ortaya koyar (Büyüköztürk, 2018). Araştırmada, tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu gibi ergen-ebeveyn

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevi

kariyer uyumu boyutlarının, kariyer farkındalığı üzerindeki etkileri incelendiği çalışmada yordanan değişken ergen ebeveyn kariyer uyumu, yordayıcı değişkenler ise tamamlayıcı ve benzerlik uyumudur.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini, İstanbul ilinin Başakşehir, Küçükçekmece ve Bağcılar ilçelerindeki liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada, katılımcılara ulaşımı kolaylaştırmak ve zamandan tasarruf etmek amacıyla kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme, araştırmacının erişiminin nispeten daha rahat olduğu bireyleri seçmesine dayanan bir yöntem olarak tanımlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmaya dahil edilen lise öğrencilerinin demografik bilgileri ise Tablo 1'de yer almaktadır. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan ergenlerin yaş ortalaması 15.54'tir.

Tablo 1. Çalışmaya katılan ergenlerin demografik özellikleri

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	170	64.2
	Kadın	95	35.8
Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	91	34.3
	10.Sınıf	36	13.60
	11.Sınıf	50	18.90
	12.Sınıf	88	33.20
Anne Eğitim Düzeyi	Okur Yazar	19	7.2
	İlkokul	78	29.4
	Ortaokul	60	22.6
	Lise	79	29.8
	Lisans	29	10.9
Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar	11	4.2
	İlkokul	79	29.8
	Ortaokul	47	17.7
	Lise	90	34.0
	Lisans	38	14.3

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada daha önce geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış ve aşağıda bilgileri verilerin 'Ergen-Ebeveyn Kariyer Ölçeği' ve 'Kariyer Farkındalık Ölçeği' kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından oluşturulan bu formun içeriğinde lise

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevi

öğrencilerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi soruları bulunmaktadır.

Ergen-Ebeveyn Kariyer Ölçeği: Bu ölçek Bacanlı ve diğerleri (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Sawitri vd. (2013) tarafından geliştirilen, ebeveynler ile ergen çocuklarının kariyer beklentileri arasındaki uyumu ölçmek için kullanılan altı puanlı Likert tipi bir ölçektir (Örnek maddeler; Kendim için yaptığım kariyer planları ile ebeveynlerimin benim için yaptığı kariyer planları benzerdir., Ebeveynlerimin yönelmemi istediği kariyer alanları ile ilgilenirim). Yüksek puanlar ergenler ile ebeveynler arasında yüksek düzeyde bir uyum olduğunu göstermektedir. Bacanlı vd. (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Türk örneklemindeki analiz sonuçlarına göre, uyum iyiliği indeksi kabul edilebilir aralıktadır (χ^2 /df: 3,062; İyilik Uyum İndeksi (GFI): 0,953; Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI): 0,918; AGFI: 0,927; Tucker-Lewis İndeksi (TLI): 0,895; RMSEA: 0,065). Ölçekte 11 madde (örneğin; Ailem kariyer planlarımda beni destekliyor, ailem ve ben benzer kariyer ilgi alanlarına sahibiz) bulunmakta olup, yedi madde tamamlayıcı uyuma, dört madde ise bütünleyici uyuma ilişkindi. Türkçe uyarlama çalışmalarında toplam puan için iç tutarlılık katsayısı .82, tamamlayıcı uyum alt boyutu için .73 ve tamamlayıcı uyum alt boyutu için .77 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu çalışma için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısına tekrar bakılmış ve .863 olarak bulunmuştur.

Kariyer Farkındalık Ölçeği: Bu ölçme aracı Öztürk ve Şirin (2020) tarafından üniversite öğrencileri kariyer farkındalıklarını belirlemek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek 31 maddeden oluşturulmakta ve beşli likert (1-Hiç katılmıyorum, 2- az katılıyorum, 3- kısmen katılıyorum, 4- oldukça katılıyorum, 5- tamamen katılıyorum) olarak cevaplanmaktadır. Ölçekte kişisel farkındalık, kendini tanıma ihtiyacı, genel kariyer farkındalığı, İş farkındalığı, Yetkinlik farkındalığı ve kariyer kararı olmak üzere 5 farklı alt boyutu olmaktadır (Örnek maddeler: Türkiye’de ve dünyada yükselişte olan meslekleri biliyorum, Yapabileceğim işlerin/mesleklerin zorluklarını biliyorum). Ölçeğin en düşük puanı 31 en yüksek puanı 155’dir. Ölçekten alınan puan arttıkça kariyer farkındalığı da artmaktadır. Ölçeğin yapılan geçerlik çalışmasında CFI değeri ,914, NFI değeri ,874, GFI değeri ,891, RFI değeri ,860 ve RMSEA değeri ,053 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 31 maddesinde yapılan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının ,912 olduğu saptanmıştır. Yapılan test tekrar testte ise ilk ve ikinci uygulama arasında ,74’lük bir korelasyon bulunmuştur. Ölçeğin üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilmiş olmasından dolayı lise öğrencileri için güvenirlik katsayısına tekrar bakılmış ve .845 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, 2024–2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, İstanbul ilinin üç farklı ilçesinde bulunan devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerden elde edilmiştir. Katılımcılar, gönüllülük esasına göre belirlenmiş, veriler çevrimiçi anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için okul müdürlüklerinden izin alınmıştır. Ayrıca, katılımcıların yaşlarının 18’in altında olması nedeniyle, okul yönetimi aracılığıyla velilerden bilgilendirilmiş onam alınarak veri toplama süreci yürütülmüştür. Anket formunun giriş sayfasında hem öğrencilere hem de velilere yönelik olarak araştırmanın amacı, gizlilik ilkesi, katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve istenildiği zaman ankete son verilebileceği açık şekilde belirtilmiştir. Araştırma sürecinde, bilimsel araştırmalarda uyulması gereken etik ilkeler dikkate alınmış ve katılımcı hakları titizlikle korunmuştur. Toplanan veriler SPSS 25.0 programına aktarılmış ve analiz süreci başlamadan önce uç değer analizi gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, istatistiksel

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevi

açıdan aykırı olduğu tespit edilen 12 veri analiz dışında bırakılmıştır. Araştırmada regresyon analizi uygulanacağından, öncelikle bu analize ilişkin varsayımların sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir (Can, 2023). İlk olarak, normallik varsayımının sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiş istenen aralıklarda (-1 ve +1) olduğu saptanmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Daha sonra ikinci adımda varsayımlardan otokorelasyon durumu için Durbin-Watson katsayısına bakılmış ve Tablo 3'te görüldüğü üzere 1.543 ile kabul edilebilir aralıkta olduğu saptanmıştır. Üçüncü adımda ise varyans büyütme ve tolerans değerlerine bakılmış ve varyans büyütme faktörünün 1.284, tolerans değerlerinin ise .799 aralıklarında kabul edilebilir olduğu görülmüştür (Field, 2005). Regresyon analizi varsayımlarının dördüncü adımında, yordayıcı ve öngörülen değişkenler arasındaki korelasyonel ilişki incelenmiş ve tablo 2'de sunulmuştur.

BULGULAR

Ergenlerde kariyer farkındalığı ve ergen-ebeveyn kariyer uyumuna arasındaki ilişki ve betimsel istatistik bilgilerine ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ergen ebeveyn kariyer uyumu ve kariyer farkındalığı betimsel istatistikler ve ilişkisel analiz bulguları

	Ortalama	Standart Sapma	Basıklık	Çarpıklık	1	2	3	4
1. Tamamlayıcı Uyum	27.84	5.52	-.874	.772	1			
2. Benzerlik Uyum	13.62	4.12	-.122	-.669	.473*	1		
3. Ergen Ebeveyn Kariyer Uyum	40.55	8.36	-.601	.280	.906**	.658**	1	
4. Kariyer Farkındalığı	108.09	22.02	.356	.704	.190**	.489**	.224**	1

**, p< .01

Tablo 2 incelendiğinde, ergenlerin ebeveynleri ile olan tamamlayıcı uyum düzeyinin ortalama 27.84 (SS = 5.52), benzerlik uyumu düzeyinin ortalama 13.62 (SS = 4.12) ve genel olarak ergen ebeveyn kariyer uyumu düzeyinin 40.55 (SS = 8.36) olduğu görülmektedir. Kariyer farkındalığı, diğer değişkenlere kıyasla oldukça yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir (M = 108.09, SS = 22.02). Basıklık ve çarpıklık değerleri ise değişkenlerin büyük ölçüde normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, tamamlayıcı uyumda pozitif

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

(0.772) ve benzerlik uyumunda negatif (-0.669) yönelimlerin olduğu dikkat çekmektedir.

İlişkisel analiz sonuçları, değişkenler arasındaki anlamlı bağlantıları ortaya koymaktadır. Tamamlayıcı uyum, benzerlik uyumu ile pozitif ve anlamlı bir ilişki göstermektedir ($r = 0.473, p < 0.01$). Bunun yanı sıra, tamamlayıcı uyum ile kariyer farkındalığı arasındaki ilişkinin ise pozitif yönlü düşük düzeyde olduğu görülmektedir ($r = 0.190, p < 0.01$). Ayrıca, benzerlik uyumunun kariyer farkındalığı ile olan ilişkisi de anlamlı ve pozitif bir düzeydedir ($r = 0.489, p < 0.01$). Son olarak, ergen ebeveyn kariyer uyumu ile kariyer farkındalığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.224, p < 0.01$). Bu bulgu, ebeveynleri ile daha uyumlu bir ilişki geliştiren ergenlerin kariyer farkındalıklarının artabileceğini göstermektedir.

Ergenlerde kariyer farkındalığının ergen ebeveyn kariyer uyumu üzerindeki yordayıcı etkisinin belirlenmesi için standart çoklu regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ergenlerde kariyer farkındalığının ergen-ebeveyn kariyer uyumu tarafından yordanmasına ilişkin standart regresyon analizi bulguları

	B	Standart Sapma	β	T	p	İkili r	Kısmi R	Tolerans	VIF	Durbin Watson
(Sabit)	76,213	6,429		11,854	0,000					1.543
1. Tamamlayıcı Uyumu	0,209	0,251	0,052	0,835	0,405	0,190	0,053	0,779	1,284	
2. Benzerlik uyumu	2,743	0,334	0,514	8,215	0,000	0,489	0,462	0,779	1,284	

R= .491 **R²= .235**
F_(2,249)= 39.644 **p= .000**

Ergenlerde kariyer farkındalığı ile ergen ebeveyn kariyer uyumu arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. $R = .491$, $R^2 = .235$, $p < .05$. Bu noktada ergen ebeveyn kariyer uyumu alt boyutlarından tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu kariyer farkındalığındaki varyansın yaklaşık %26'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin kariyer farkındalığı üzerindeki önem sırası; benzerlik uyumu ve tamamlayıcı uyum şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece benzerlik uyumu alt boyutunun kariyer farkındalığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

tamamlayıcı uyumun ise kariyer farkındalığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Ergenlerin kariyer farkındalığının ergen ebeveyn kariyer uyumu tarafından yordanma düzeyini belirlemek için öncelikle korelasyonel ilişkilere bakılmıştır. Ergen ebeveyn kariyer uyumu alt boyutlarından olan tamamlayıcı uyum ile kariyer farkındalığı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca yapılan standart çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre tamamlayıcı uyumun kariyer farkındalığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Doğrudan bu iki kavramın birlikte araştırıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra Sulistiobudi ve Prasetyo'nun (2023) çalışması, ergen-ebeveyn uyumunun özellikle tamamlayıcı boyutunun mesleki beceri gelişimi üzerinde olumlu etkisini vurgulamaktadır. Fantinelli ve diğerlerinin (2023) araştırması ise ebeveynlerin tamamlayıcı desteğinin akademik motivasyon ve iş umudu üzerinde anlamlı etkiler yarattığını belirtmektedir. Ancak, Sawitri'nin (2019) çalışması, cinsiyetin tamamlayıcı uyum algısını etkileyebileceğini ve kadın ergenlerin daha yüksek bir tamamlayıcı uyum bildirdiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, Söner ve Gültekin (2024) tamamlayıcı uyumun ancak öz yeterlilik düzeyleri ile birlikte anlamlı olduğunu, yalnız başına etkisinin sınırlı kaldığını ileri sürmektedir. Ayrıca, Kiselica ve Murphy (1994) gibi daha eski çalışmalar, ergenlerin bireysel kararlarını destekleyen tamamlayıcı uyumun bazı durumlarda ebeveyn baskısıyla çatışabileceğini öne sürmüştür. Bu sonuçlar, tamamlayıcı uyumun etkilerinin bağlamsal ve bireysel farklılıklara bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Ayrıca ergen ebeveyn kariyer uyumu alt boyutlarından olan benzerlik uyum ile kariyer farkındalığı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca yapılan standart çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre tamamlayıcı uyumun kariyer farkındalığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde yine doğrudan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sulistiobudi ve Prasetyo'nun (2023) çalışmasında tamamlayıcı uyumun, ergenlerin kariyer hedeflerine ulaşmaları için ebeveyn desteğinin kritik bir unsur olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Stringer ve diğerlerinin (2012) uzunlamasına çalışması, kariyer farkındalığı ile sosyal destek arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu ve ebeveyn desteğinin bu farkındalığı artırdığını vurgulamaktadır. Ancak, kariyer olgunluğu üzerine yaptığı araştırma, benzerlik uyumunun etkisinin sınırlı kalabileceğini ve bunun genellikle tamamlayıcı uyumla kıyaslandığında daha az etkili olduğu da bulunmuştur (Seifert, 1994). Bunun yanı sıra Won (2024), bireylerin proaktif kişilik özellikleriyle kariyer farkındalığı arasında dolaylı bir ilişki olduğunu ve ebeveyn desteğinin bu ilişkide aracılık rolü oynadığını bulmuştur. Pinkney ve Murray'nin (2012) çalışması ise, bireylerin öz yeterlilik ve sosyal problem çözme becerilerinin, özellikle tamamlayıcı uyum üzerinden kariyer farkındalığını geliştirdiğini göstermektedir. Son olarak, Kendall ve Murphy'nin (2003) çalışması, tamamlayıcı uyumun uzun vadeli kariyer uyumunda

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

daha belirleyici olduğunu ve ergenlerin sosyal ve psikolojik kaynaklarını daha iyi kullanmalarına olanak tanıdığını vurgulamaktadır.

Bu araştırma, ergen-ebeveyn kariyer uyumu alt boyutlarından benzerlik uyumu ve tamamlayıcı uyumun kariyer farkındalığı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Benzerlik uyumu ile kariyer farkındalığı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuş, ancak tamamlayıcı uyumun kariyer farkındalığı üzerinde güçlü bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Bu durum, ebeveynlerin ergenlere sağladığı sosyal destek ve yönlendirmelerin, bireylerin mesleki hedeflerini belirleme ve geleceğe yönelik karar alma süreçlerini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, tamamlayıcı uyumun, kariyer farkındalığı için kritik bir yapı taşı olarak öne çıktığı görülmüştür. Bu bulgular hem bireysel hem de bağlamsal faktörlerin kariyer gelişimi üzerindeki etkisini anlamak için önemli bilgiler sunmaktadır. Araştırma, kariyer farkındalığının gelişiminde ebeveyn desteğinin niteliğinin kritik bir rol oynadığını ve bunun, mesleki rehberlik süreçlerinde dikkate alınması gereken bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçlarına dayanarak hem akademik hem de uygulamalı bağlamlarda çeşitli öneriler sunulabilir. İlk olarak, kariyer rehberliği programlarında ebeveynlerin aktif olarak katılımını teşvik etmek, ergenlerin kariyer farkındalığını artırmada etkili olacaktır. Tamamlayıcı uyumun gücü göz önüne alındığında, ebeveynlere çocuklarının kariyer hedeflerini destekleyici araçlar sunan eğitim programları düzenlenmelidir. Benzerlik uyumunun sınırlı etkisi, ebeveynlerin sadece değer ve ilgi uyumu değil, aynı zamanda destekleyici davranışları benimsemesinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, okullarda kariyer danışmanlığı süreçlerine ebeveynlerin dahil edilmesi ve bu sürecin bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran bir yapıda olması gereklidir. Gelecekteki araştırmalarda, farklı kültürel bağlamlarda ebeveyn-ergen ilişkilerinin etkileri araştırılabilir ve sosyoekonomik faktörlerin bu ilişkiler üzerindeki rolü detaylandırılabilir. Bu öneriler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha bilinçli ve etkili bir kariyer gelişimi için bir yol haritası sunmaktadır.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma verileri yalnızca İstanbul ilindeki üç ilçede öğrenim gören lise öğrencilerinden toplanmıştır; bu durum, sonuçların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri, özellikle sosyoekonomik düzey ve kültürel farklılıklar dikkate alınmadan analiz yapılmıştır. Veriler, öz-bildirim yoluyla çevrim içi anket aracılığıyla toplanmış olup bu yöntem yanıltıcı önyargısı riski taşımaktadır. Ayrıca, araştırma kesitsel tasarımıyla gerçekleştirilmiş olup değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler hakkında kesin çıkarımlar yapılmasına olanak tanımamaktadır. Elde edilen bulgular yalnızca benzer yaş grubu ve eğitim düzeyindeki ergenlerle sınırlı olup farklı gelişim dönemlerindeki bireylerde farklı sonuçlar ortaya çıkabilir. Araştırmada kullanılan kariyer uyumu ve farkındalık ölçeklerinin farklı örneklemelerde test edilmemiş olması da ölçme geçerliği açısından sınırlılık oluşturabilir. Son olarak, ebeveynlerin görüşleri doğrudan alınmadığı için ebeveyn-ergen kariyer uyumu sadece ergen perspektifinden değerlendirilmiştir.

Kaynakça

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzer- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

Altan, F. ve Tarsuslu, S. (2019, 10 Eylül). Üniversite öğrencilerinin kariyer stresi düzeylerinin belirlenmesi [Conference presentation]. *MENSEC V*, Budapest. Retrieved from [https://webyonetim.bandirma.edu.tr/Content/Web/Yuklemeler/DosyaYoneticisi/600/files/MENSEC%20Budapest%20Proceeding%20Book%20December%202018%20FINAL%20\(1\).pdf](https://webyonetim.bandirma.edu.tr/Content/Web/Yuklemeler/DosyaYoneticisi/600/files/MENSEC%20Budapest%20Proceeding%20Book%20December%202018%20FINAL%20(1).pdf)

Atfield, G., & Purcell, K. (2010). *Job search strategies and employment preferences of higher education students*. Institute for Employment Research, University of Warwick. Retrieved from https://warwick.ac.uk/fac/soc/ier/futuretrack/findings/ft3.1_wp2_job_search_and_motivations.pdf

Aytaç, S. (1997). *Çalışma yaşamında kariyer yönetimi, planlaması, geliştirilmesi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Bacanlı, F., Akyol, E.Y., Kaynak, S. ve Özhan, M.B. (2018). Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyum Ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(2), 389-407.

Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.

Brown, S. D., & Lent, R. W. (2013). *Career development and counseling*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

Bozyiğit, E. ve Gökbaraz, N. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde kariyer stresinin belirleyicileri. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 181-200.

Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.

Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (10. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Cohen, C., & Patterson, D. G. (2012). Teaching strategies that promote science career awareness. *Northwest Association for Biomedical Research*, 1, 2-9.

Colston, N., Thomas, J., Ley, M. T., Ivey, T., & Utley, J. (2017). Collaborating for early-age career awareness: A comparison of three instructional formats. *Journal of Engineering Education*, 106(2), 326-344.

Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.

Çepni, S. ve Ormanlı, Ü. (2017). Geleceğin dünyası. S. Çepni (Ed.), Kuramdan uygulamaya STEM+A+E eğitimi içinde (s. 1-32). Ankara: Pegem Akademi.

Dietrich, J., & Salmela-Aro, K. (2013). Parental involvement and adolescents' career goal pursuit during the post-school transition. *Journal of Adolescence*, 36(1), 121-128.

Duffy, R.D., Blustein, D.L., Diemer, M.A., & Autin, K.L. (2016). The psychology of working theory. *Journal of Counseling Psychology*, 63(2), 127-148.

Fantinielli, S., Galanti, T., Guidetti, G., Conserva, F., Giffi, V., Cortini, M., & Di Fiore, T. (2023). Psychological contracts and organizational commitment: The

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzler- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

positive impact of relational contracts on call center Operators. *Administrative Sciences*, 13(4), 112-126.

Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). New York: SAGE Publications.

Guan, Y., Capezio, A., Restubog, S. L. D., Read, S., Lajom, J. A. L., & Li, M. (2016). The role of traditionality in the relationships among parental support, career decision-making self-efficacy, and career adaptability. *Journal of Vocational Behavior*, 94, 114–123.

Gül-Şanlı, A., Yazan, Z. Ö., Kirazcı, F. ve Büyükgöze-Kavas, A. (2023). Üniversite öğrencilerine yönelik iş bulma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(2), 349-364.

Hou, Z.J., Leung, S.A., Li, X., Li, X., & Xu, H. (2012). Career Adapt-Abilities Scale—China Form: Construction and initial validation. *Journal of Vocational Behaviour*, 80(3), 686-691.

Inkson, K. (2007). *Understanding Careers: The metaphors of working lives*. New York: Sage Publications.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kendall, E., & Murphy, P. L. (2003). The determinants of work adjustment following traumatic brain injury: A focus for career counsellors. *Australian Journal of Career Development*, 12(1), 36–44.

Kenny, M. E., & Medvide, M. B. (2013). Relational influences on career development. In B. J. Irby, G. Brown, & R. Lara-Alecio (Eds.), *Handbook of educational theories* (pp. 267–283). Information Age Publishing.

Keser, A. ve Büyükgöze-Kavas, A. (2022). Gelecekteki insana yakışır iş ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 5(1), 19-33.

Kiselica, M. S., & Murphy, D. K. (1994). Developmental career counseling with teenage parents. *Career Development Quarterly*, 42(4), 288–298.

Kuzgun, Y. (2014). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Lee, H., Shine, Y., Cheryl, B., Chang, E., Anderson, K. & Dahlstrom, C. (2022). Research career intentions among non-native english-speaking graduate and postdoctoral trainees in stem-results from cross-sectional and longitudinal studies. *International Education Studies*, 15(3), 61–76.

Nasir, R. & Lin, L.S. (2013). The Relationship between Self-concept and Career Awareness amongst Students. *Asian Social Science*, 9(1), 193-197.

Öztürk, M., & Şirin, A. (2020, May). Kariyer farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerlilik-güvenirlik çalışmasının gerçekleştirilmesi [Conference presentation]. 6. Uluslararası Sosyal Beşerî ve Eğitim Bilimleri Kongresi, İstanbul.

Pinkney, C. J., Murray, C., & Lind, J. (2012). Individual skill predictors of the school- and career-related adjustment of adolescents with disabilities. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals*, 35(2), 111–122.

Rossier, J., Zecca, G., Stauffer, S. D., Maggiori, C., & Dauwalder, J.-P. (2012). Career Adapt-Abilities Scale in a French-speaking Swiss sample:

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzler- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

Psychometric properties and relationships to personality and work engagement. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 734–743.

Salonen, A., Kärkkäinen, S., & Keinonen, T. (2018). Career-related instruction promoting students' career awareness and interest towards Science learning. *Chemistry Education Research and Practice*, 19(2), 474-483.

Sawitri, D. R. (2019). Career congruence with parents from the perspective of gender. *Procedia Environmental Sciences*, 23, 105–109.

Sawitri, D. R., Creed, P. A., & Zimmer-Gembeck, M. J. (2013). The adolescent–parent career congruence scale: Development and initial validation. *Journal of Career Assessment*, 21(2), 210–226.

Sawitri D. R., Creed P. A., Zimmer-Gembeck M. J. (2014). Parental influences and adolescent career behaviours in a collectivist cultural setting. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 14, 161–180.

Sawitri, D. R., & Dewi, K. S. (2015). Academic fit, adolescent-parent career congruence, and career exploration in university students. *Procedia Environmental Sciences*, 23, 105–109.

Schultheiss, D. E. P. (2006). The interface of work and family life. *Professional Psychology: Research and Practice*, 37(4), 334–341.

Seifert, K. H. (1994). Improving prediction of career adjustment with measures of career development. *Career Development Quarterly*, 42(4), 372–380.

Söner, O. (24-26 Nisan, 2025). *Kariyer Farkındalığından Kariyer Uyumuna: Kariyer Geçişinin Zincirleme Aracılık Rolü*, IX. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (INCSOS), Mısır.

Söner, O., & Gültekin, F. (2024). Middle school students' career parental support and adolescent–parent career congruence: the mediating role of self-efficacy. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 24(1), 1–23.

Stringer, K., Kerpelman, J. L., & Skorikov, V. B. (2012). A longitudinal examination of career preparation and adjustment during the transition from high school. *Developmental Psychology*, 48(3), 1014–1027.

Sulistiobudi, R. A., & Kadiyono, A. L. (2023). Employability of students in vocational secondary school: Role of psychological capital and student-parent career congruences. *Heliyon*, 9(2), e13214.

Sulistiobudi, R. A., & Prasetyo, C. E. (2023). Do my parents support my career? Role of adolescent-parent career congruence in employability of vocational education graduates. *European Journal of Education and Pedagogy*, 4(3), 537–545.

Suryadi, B., Sawitri, D. R., Hayat, B., & Putra, M. D. K. (2020). The influence of adolescent–parent career congruence and counselor roles in vocational guidance on the career orientation of students. *International Journal of Instruction*, 13(2), 45–60.

Schultheiss, D. E. P. (2006). The interface of work and family life. *Professional Psychology: Research and Practice*, 37(4), 334–341.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Pearson.

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzler- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

Whiston, S. C., & Keller, B. K. (2004). The influences of the family of origin on career development: A review and analysis. *The Counseling Psychologist*, 32(4), 493–568.

Won, K. R. (2024). The relationship between college students' proactive personality and college adjustment: The sequential mediation of career resilience and career satisfaction. *Asia-Pacific Journal of Convergent Research Interchange*, 10(1), 54–65.

Yaşar, O., & Sunay, H. (2020). Development of sports awareness scale: Validity and reliability study. *The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 18(1), 46-58.

Yıldırım, H., Meral, K. ve Kurtuluş, E. (2021). Ergen-ebeveyn kariyer uyumu ile duygusal özerklik arasındaki ilişki: Benlik saygısının aracı rolü. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 280-297.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended

In order to determine the level of prediction of adolescents' career awareness by adolescent-parent career adaptability, correlational relationships were first examined. It was determined that there was a positive and low-level significant relationship between complementary adaptation, which is one of the sub-dimensions of adolescent-parent career adaptability, and career awareness. In addition, according to the results of the standard multiple regression analysis, it was seen that complementary adaptation was not a significant predictor of career awareness.

This study examined the effects of similarity fit and complementary fit, which are sub-dimensions of adolescent-parent career fit, on career awareness. A low level of positive significant relationship was found between similarity fit and career awareness, but complementary fit was found to be a strong predictor of career awareness. This situation shows that the social support and guidance provided by parents to adolescents significantly affect the processes of determining individuals'

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumunun Kariyer Farkındalığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Selma Akgül-Recep Tüysüzler- Hasan Ceylan-Semih Bütün-İlhan Aydın- Umut Kütevü

occupational goals and making decisions for the future. In addition, complementary fit has been observed to stand out as a critical building block for career awareness. These findings provide important information to understand the effects of both individual and contextual factors on career development. The study reveals that the quality of parental support plays a critical role in the development of career awareness and that this is an element that should be taken into consideration in vocational guidance processes.

Based on the research results, various suggestions can be made in both academic and applied contexts. First, encouraging active participation of parents in career guidance programs will be effective in increasing the career awareness of adolescents. Considering the power of complementary fit, educational programs should be organized that provide parents with tools to support their children's career goals. The limited effect of similarity fit emphasizes the importance of parents adopting supportive behaviors, not only value and interest compatibility. In addition, parents should be included in career counseling processes in schools and this process should be structured in a way that takes individual differences into account. In future studies, the effects of parent-adolescent relationships in different cultural contexts can be investigated and the role of socioeconomic factors on these relationships can be detailed. These suggestions provide a roadmap for more conscious and effective career development at both individual and societal levels.

This study has some limitations. First, the research data were collected only from high school students studying in three districts of Istanbul, which limits the generalizability of the results. The analysis was conducted without considering the demographic characteristics of the participants, especially the socioeconomic level and cultural differences. The data were collected through an online survey using self-reporting, which carries the risk of respondent bias. In addition, the study was conducted with a cross-sectional design, which does not allow for definitive inferences about the causal relationships between the variables. The findings are limited to adolescents of similar age groups and education levels, and different results may occur in individuals at different developmental stages. The fact that the career adaptability and awareness scales used in the study were not tested in different samples may also constitute a limitation in terms of measurement validity. Finally, since the opinions of the parents were not directly obtained, parent-adolescent career adaptability was evaluated only from the adolescent perspective.